բաժանորդներից, ում վրա մնացել են այս տարվայ ապառիկները, խնդրում ենք շուտով ուղարկել մեզ այդ ապառիկները, նոյնպէս խնդրում ենք եկող 1881 թւի համար շուտով գրվել «Մշակին»։ Մեր թղթակիցներից խնդրում ենք գրել որոշ և պարզ, թողնել տեղ տողերի մէջ և լուսանցքներ թղթերի վրա, չը գրել գունաւոր թանաքով. և աշխատել որքան հնար է աւելի լուրեր հաղորդել, քան երկար նամակներ գրել։

—

Դեկտեմբերի 12-ին, ինչպէս մեզ հաղորդում են, մի երիտասարդ Վասօ Ղամազով անունով գիշերվայ ուշ պահուն գնում է ԹԻՖԼԻՍԻ բաղնիքներից մինը լողանալու։ Լողարանից դուրս գալու ժամանակ մի թուրք, Իբադ-Ղասըմ-Բալի-օղլի անունով յարձակվում է նրա վրա և սրի սաստիկ հարուած տալով սպանում է։ Քիսաքսողներից մինը բռնում է չարագործին, բայց բաղնիքպանը հրամայում է նրան բաց թողնել սպանողին, ասելով, թէ չէ կամենում նրա պատճառով դատի տակ ընկնել։

—

Մի քահանայ, մի շատ հասարակ, կոպիտ Թիֆլիսեցի հայ քահանայ այս օրերս վախճանվել է։ Մենք մի խօսք չէինք ասի, ոչ լաւ և ոչ վատ այդ քահանայի մասին, եթէ «Մեղուի» մէջ չը պատահէինք յանդուգն ստութեան և շողոքորթութեան հանդուցեալի մասին։ Սահառունի քահանան, ասում է մեր խաւարասէր թերթը, հազուագիւտ հայ քահանաներից մինն էր, նա պաշտպան էր լուսաւորութեան և կրթութեան։ Այդ հրէշաւոր, անամօթ սուտը տեսնելով ստիպված ենք ասել ճշմարտութիւնը։ Սահառունի քահանան այն քահանաներից մինն էր, որոնք մեծ պատիւ չեն բերում հայ քահանայութեանը։ Մոլեռանդ, կեղտոտ, անբարոյական, կոպիտ, կռուարար և առաւօտից մինչև գիշեր միշտ և միշտ հարբած, այնպէս որ փողոցում անցնելով իր ոտների վրա կանգնել չէր կարող,— ահա այն քահանան, որին «Մեղուն» հազուագիւտ է համարում։ Գաղտնիքը ինչումն է. Սահառունին Մակար եպիսկոպոսի մտերիմն էր։ Դրանից ընթերցողը կարող է եզրափակել, թէ որքան ուղիղ են այն տեղեկութիւնները, որ «Մեղուն» տալիս է իր ընթերցողներին։

—

ՄՕՍԿՎԱՅԻՑ մեզ գրում են, որ յօգուտ Թիւրքաց Հայաստանի սովատանջների հանգանակութիւնը այն պատճառով այդտեղ դանդաղ է ընթանում, որ այդ տեղի հարուստները սպասում են, որ Կ. Պօլսի Ներսէս պատրիարքը նրանցից իւրաքանչիւրին առանձին հրաւիրագրով դիմէ։ Իսկ երկրորդական մարդիկ, հայերին յատուկ ստրկահոգութիւնից, ի հարկէ սիրտ չեն անի մի բան սկսել առանց հարուստների։

—

Գերմանական «Deutsche Litteratur-Zeitg» լրագրում կարդում ենք մի քննութիւն նորերս Լայպցիգում «Ռուսաց գրականութիւն և քաղաքակրթութիւն» վերնագրով հրատարակված մի գրքի մասին։ Գրքի հեղինակն է Յ. Հօնէգգէր։ Գիրքը լի է ամենաաններելի, ամենակոպիտ սխալներով Ռուսաստանի աշխարհագրութեան, ազգագրութեան և վիճակագրութեան մասին։ Հեղինակը նուիրել է իրան ռուսաց գրականութեան և քաղաքակրթութեան ուսումնասիրութեանը, բայց հարկաւոր չէ համարել գոնէ քիչ թէ շատ ծանօթանալ ռուսաց լեզուի հետ։

—

ԱՍՏՐԱԽԱՆԻՑ մեզ գրում են։ «Պ. Եղիշէ Մեծատունեանց, որ հռչակված է այժմ բժշկական էլիկսիրի գիւտով, որով նա ապրեցնում է մարդկանց մինչև 160 տարի, ինչպէս կարդում ենք «Մշակի» 208 համարում, երկու տարի սրանից առաջ հանդիսացել էր նոյնպէս մանկավարժական ասպարիզում իր հեղինակած աշխարհաբար լեզուի քերականութեամբ, որի համար յայտարարութիւններ ուղարկելով զանազան քաղաքներ, որոնց թւում և Աստրախան, Յովսէփ աւագ քահանայ Բունիաթեանցի ձեռքով բաժանորդներ էր ժողովում այդտեղ, նշանակելով 50 կոպէկ բաժանորդագրութեան գինը։ Մեզանից գրվեցան մի քանի անձինք, բայց մինչև այսօր ոչ մի տեղեկութիւն չը կայ, թէ արդեօք յիշեալ քերականութիւնը լոյս պիտի տեսնէ թէ ոչ»։

—

Ղզլչախչախից մեզ գրում են, որ որանից մի ամիս առաջ այդ գիւղի մի 26 տարեկան տղայ պսակվում է մի 10 տարեկան աղջկայ հետ, որին հայրը աղքատութեան պատճառով տուել է տղային, ստանալով նրանից մի սօմար գարի։ Աղջիկը չը կարողանալով ամուսնական պարտք կատարել, փախչում է իր մարդու տանից։

—

Շիրակի մի քանի գիւղերից մեզ գրում են։ «Այստեղ մի վատ սովորութիւն է դարձել պաշլուղ ասված բանը, այն է, որ աղջկայ ծնողները նախ 120, մինչև 150 րուբլ, իսկ երբեմն 200 րուբլ փեսացուից կանխիկ ստանալուց յետոյ խօսք են տալիս աղջկան նշանելու։ Ստորին դասակարգի երիտասարդները չը կարողանալով վճարել վերոյիշեալ պաշլուղը, դիմում են այլ միջոցների, այն է փախցնում են աղջիկներին առանց ծնողների կամքի»։

—

ՇՈՒՇՈՒՑ մեզ գրում են։ «Երբ Շուշու բնակիչները տեսան, որ անցեալ տարվայ թանգութիւնը հացի վրա այս տարի ևս չարունակվում է, դիմեցին քաղաքապետին, խնդրելով, որ մի քանի հաւատարիմ մարդիկ ընտրէ, որպէս զի նրանք միշտ լինեն արքունական կշռի մօտ և չը թողնեն, որ մանրավաճառները կամ հացթուխները աւելացնեն հացի գինը, նոյնպէս մինչև կէս օր, քանի որ կշռի դրօշակը բարձրացած լինի, իրաւունք չունենան իրանք առնելու։ Կարճ ժամանակում այդ տեսակ միջոցներով աջողվեցաւ հացի գինը էժանացնել։ Այժմ հացը ծախվում է փութը $3^{1}/_{1}$ կոպէկով։ Եթէ այդպէս շարունակվի, ժողովուրդը շատ գոհ կը լինի։ Ընտրված մարդիկ սրանք են. Մ. Գիւրջեան, Ա. Բէգ—Խուրլարեան, Ա. Խաչատրեան, Ա. Նաջարեան, Յ. Աստուածատրեան և Ս. Ալլահվերդեան։ Քաղաքիս չքաւոր ազգաբնակութիւնը շատ գոհ է այդ պարոններից»։

—

ԳԱՆՁԱԿԻՑ մեզ գրում են, որ անցեալ ամսին այդտեղի երկսեռ դպրոցների հոգաբարձութեան նոր ընտրութիւնը կայացաւ և ընտրողական թերթը ուղարկվեցաւ Կաթողիկոսի հաստատութեանը, բայց մինչև այսօր ոչինչ տեղեկութիւն չը կայ հոգաբարձուների հաստատման մասին։ Ինչքան մեզ յայտնի է երկսեռ դպրոցների հոգաբարձութիւնը կանոնադրութեան զօրութեամբ հաստատվում է տեղական հոգևոր կառավարութիւնից և ոչ թէ Էջմիածնից։

—

ԹԻՖԼԻՍԻ արուեստագործական դպրոցում, ինչպէս մեզ պատմում են, աշակերտների կերակուրը շատ անգամ թարմ չէ լինում։ Մի և նոյն դպրոցում հայ աշակերտները անդադար իրանց մասին արմեաշկա խօսք են լսում միւս ազգութիւններին պատկանող աշակերտներից։ Հայ մանուկները այդ մասին արդէն մի քանի անգամ գանգատվել են դպրոցի դիրեկտորին։

—

Ակսակօվի «Русь» լրագիրը Մօսկվայի ուսանողների վերջին անկարգութիւնների առիթով յիմարաբար սկսում է քարոզներ կարդալ ուսանողներին իրանց հեռու պահել սօցիալիստներից, քննողական աչքով նայել նրանց ստորերկրեայ գրուածքների վրա և այլն։ Մօսկվայի «Русскій Курьеръ» լրագիրը հարցնում է Ակսակօվից՝ ինչ կապ կայ սօցիալիզմի վարդապետութեան և այն բանի մէջ, թէ ուսանողները հաւաքվելով միասին, իրանց ներքին գործերի մասին էին կամենում խօսել համալսարանի ռէկտորի հետ և պարզել մի քանի տնային խնդիրներ, իսկ եթէ պօլիցեյայի ու ժանդարմների ուժով ցրուվեցին, դա ոչ թէ այն պատճառով էր, որ նրանց ժողովը քաղաքական նշանակութիւն ունէր, այլ միայն այն պատճառով, որ ուսանողներին առհասարակ արգելված է ժողովվել, թէ կուզ ամենաանմեղ բանի վրա, օրական ամենաանհրաժեշտ, ներքին մի պիտոյքի վրա խօսելու դիտաւորութեամբ։

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

„ГОЛОСЪ“ ԼՐԱԳՐԻ ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ

—

Կ. Պօլսից դեկտեմբերի 18-ից հաղորդում են հետևեալը։ Առհասարակ բոլոր նաւերին արգելված է գիշերով մտնել Դարդանելեան նեղուցը։ Եթէ մի նաւ չը կատարեց այդ կանոնը, թիւրքերը իրաւունք ունեն այդ նաւի վրա երկու անգամ թնդանօթ արձակել դատարկ փամփուշտներով, իսկ երրորդ անգամ ռումբ գցել նաւի վրա։ Սովորաբար այդ կանոնը կատարվում էր և նաւերը Դարդանելեան նեղուցի մէջ կանգնում էին։ Բայց վերջին ժամանակները թիւրքերը աւելի խստութեամբ են կատարում այդ կանոնը։ Նորերումս հետևեալ դէպքն է պատահել։

Ռուսաց առևտրական նաւերից մէկը դեկտեմբերի 3-ին, առաւօտեան 6 ժամին մտել էր նեղուցը։ Նրա վրա թնդանօթ արձակեցին և գնդակը անցաւ նաւի վրա, առանց մէկին վնաս տալու։ Նաւապետը այդ անցքը անյապաղ հաղորդեց ռուսաց հիւպատոսին, որ բողոքեց թիւրքաց կառավարութեանը։

Դարդանելեան փաշութիւնը պնդում է, որ գնդակը արձակվեցաւ պարապ թնդանօթաձգութենից յետոյ, բայց նաւի վրա եղածները հակառակն են ասում։ Յիշեալ նաւի վրա նստած էին 270 թիւրք զինուորներ և երեք օֆիցեր, որոնք Զմիւռնիայից ուղևորվում էին Դարդանելեան նեղուցը։

Թիւրքաց կառավարութիւնը վերջին ժամանակները չափազանց խստութեամբ է հսկում իր ծովեզրների վրա և բոլոր նաւահանգիստները ամրացնում է, վախենալով յանկարծակի յարձակմունքից։ Ամեն օր թիւրքաց նոր զօրքեր են գալիս Դարդանել։

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆ

—

,,Polit. Corresp.‘‘ լրագրին Աթէնքից հաղորդում են դեկտեմբերի 21-ից։ Յունական կառավարութեան պաշտօնական լրագրի մէջ նորերումս հերքվեցաւ յունական և արտասահմանեան լրագիրների հաղորդած լուրերը գերմանական դեսպան Բադօվիցի խօսակցութեան մասին Գէորգ թագաւորի և Կումունդուրոսի հետ։ Աթէնքի քաղաքական շրջանների մէջ պնդում են, որ դեսպանների առաջարկութիւնները ազդեցութիւն են ունեցել յունական կառավարութեան վրա։

,,Standard‘‘ լրագրին Աթէնքից հեռագրում են, որ յունական կառավարութեանը դեռ ևս պաշտօնապէս յայտնված չէ միջնորդ դատարանի նախագծի մասին։ Այդ լուրը յոյների վրա շատ ծանր տպաւորութիւն գործեց։ Հասարակութիւնը կասկածանքով է վերաբերվում այդ դատարանին։ Ոչ ոք չէ հաւատում, որ նա դրական հետևանքներ ունենայ, որովհետև Թիւրքիան միշտ կը յամառի, քանի որ նա եւրոպական համաձայնութեանը ոչինչ նշանակութիւն չէ տալիս։ Յոյների կարծիքով հարցը խաղաղութեամբ լուծելու համար բոլոր միջոցները արդէն գործ են դրած։ Բեռլինի կօնֆերենցիան կայացրեց այնպիսի վճիռ, որ կարելի է իրագործել և նրան փոփոխելուց յետոյ հարցը աւելի էլ կը խրճճվի։ Քանի որ յոյն հասարակութիւնը այսպէս է տրամադրված, զարմանալի չէ ուրեմն, որ պատերազմական պատրաստութիւնները շարունակվում են։ Երկրի ամբողջ գործունէութիւնը կենտրոնացած է ծովային և պատերազմական մինիստրութիւնների մէջ։ Ամենայն օր Պիրէյ հասնում են զէնքերով և պատերազմական պաշարներով բեռնաւորված նաւեր։

,,Polit. Corresp.‘‘ լրագիրը հաղորդում է դեկտեմբերի 22-ից, որ երկու գարիբալդիաններ Հռոմից ուղևորվել են Աթէնք յունական կառավարութեանը առաջարկելու, որ նա գնի 50,000 հրացաններ Շասպօ, որոնք գտնվում են Բավարիայի և Շվէյցարիայի մէջ։ Պատմում են, որ իտալական կառավարութիւնը իրաւունք չունենալով խանգարել յիշեալ երկու անձանց ճանապարհորդութիւնը, զգուշացրել է յունական կառավարութեանը այդ հրացանները գնելուց, ասելով, որ նա ստիպված կը լինի կալանաւորել այդ հրացանները, եթէ նրանք իտալական նաւահանգիստներից մէկը բերվեն։ Այս պատճառով յունական կառավարութիւնը մերժեց գարիբալդեանների առաջարկութիւնը։

,,Ռէյտերի‘‘ ընկերութեանը հաղորդում են, որ դեկտեմբերի 19-ին հասաւ Աթէնք անգլիական մի նաւ, որ բեռնաւորված է Կրուպի թնդանօթներով և պատերազմական այլ պաշարներով։

ԽԱՌԸ ԼՈՒՐԵՐ

Լրագիրներին Լօնդօնից հաղորդում են յայտնի վիպասան (կին), Ժօրժ Էլիօտի, մահուան մասին, որին երբեմն անուանում էին անգլիական Ժօրժ Զանդ։ Նա մեռաւ 60 տարեկան հասակում։ Մօտիկ ծանօթների մօտ նա յայտնի էր միստրիս Լիւիս անունով։ Նա ամուսնացած էր իր տաղանդը պաշտող Կրօս անունով մէկ մարդու հետ, որ քսան տարով փոքր էր իրանից։ Նրա բարեկամներից մի քանիսը հաւատացնում էին, որ սա շատ խելացի ամուսնութիւն էր, իսկ միւսները զարմանում էին, որ այդ ամուսնութիւնը այդպէս շուտ կայացաւ նշանաւոր գրող Լիւիսի մահից յետոյ, որի անունը կրում էր և շատ տարիների ընթացքում ընկերակից էր Ժօրժ Էլիօտը։ Բայց Ժօրժ Էլիօտը Լիւիսի օրինաւոր ամուսինը չէր, որովհետև վերջինի առաջին կինը, որը խելագարված էր, դեռ կենդանի էր։ Ժօրժ Էլիօտի վերջին վէպը «Դանիէլ Դէրօնդա» անունն է կրում և նպատակ ունի հրէական ցեղի լաւ կողմերը ցոյց տալ։ Գիւղական մէկ աղքատ պաստորի աղջիկ, Ժօրժ Էլիօտը (նրա իսկական անունն էր Մարիաննա Էվանս) դաստիարակութիւն ստացաւ իր հօր հարուստ ընկերների մէկից։ Նրա կրթութեան մէջ գործակից եղաւ նրան՝ յայտնի փիլիսոփա, Հերբերտ Սպէնսէր։ Ժօրժ Էլիօտը ուսումնասիրեց մետաֆիզիկա և լօգիկա Սպէնսէրի առաջնորդութեամբ և դեռ շատ երիտասարդ հասակում գրականական ասպարէզը դուրս եկաւ Շտրաուսի «Յիսուս Քրիստոսի կեանքը» գրքի թարգմանութեամբ (1846 թ.)։ Վերջը նա աշխատակցում էր Westminster Review լրագրում, որի ժամանակ ծանօթացաւ Ջօն Ստիւարտ Միլլի հետ։ Ընդամենը նա եօթը ռօման գրեց և երեք պօէմ։

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵՆԻՑ

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 22 դեկտեմբերի։ „Голосъ“ լրագիրը հաղորդում է, որ դեկտեմբերի 23-ին մինիստրների մասնաժողովի մէջ կը քննվի հասարակական աշխատանքների հարցը Ռուսաստանի այն տեղերում, որոնք վնասվել են անբերրիութենից։ „Agence Russe“ հերքում է այն լուրը, իբր թէ Կաշգարի չինական նահանգապետը ստիպում է ռուս առևտրականներին անյապաղ դուրս գնալ չինական սահմաններից, հենց որ կը ծախեն իրանց ապրանքները։

ԼՕՆԴՕՆ, 22 դեկտեմբերի։ „Times“ լրագիրը հաղորդում է. բացառական միջոցները, որոնք ենթադրված են Իրլանդիայի մէջ գործադրելու համար, կը լինեն հետևեալները. դադարեցնել Habeas Corpus օրէնքի ուժը և երդվեալ դատարանը, զէնքեր կրելու և ծախելու իրաւունքը սահմանափակել։

ԿԵՊՏԱՈՒՆ, 22 դեկտեմբերի։ Նախագահ Բրանդտ յայտնեց, որ նա անկարող է յետ պահել բօերներին Տրանսվալի ապստամբութեանը մասնակցելուց և ստիպված կը լինի հրաժարվել նախագահի պաշտօնից։

Կ. ՊՕԼԻՍ, 22 դեկտեմբերի։ Բժշկական քննութիւնը Կումերայի սպանողին խելագար յայտնեց։

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 19 դեկտեմբերի։ Պետական բանկի 5% տոմսակը առաջին շրջանի արժէ 95 ր. 37 կ., երկրորդ 93 ր., երրորդ 93 ր. 25 կ., չորրորդ 92 ր. 87 կ., ներքին 5% առաջին փոխառութեան տոմսակը արժէ 224 ր. 75 կ., երկրորդ 212 ր., արևելեան առաջին փոխառութեան տոմսակը արժէ 91 ր., երկրորդ 91 ր.. երրորդ 91 ր. կ., ոսկի 8 ր. 3 կ.։ Ռուսաց 1 ր. Լօնդօնի վրա արժէ 24,97 պէնս, ռուսաց 100 ր. Համբուրգի վրա 213 մարկ, Փարիզի վրա 263 Ֆրանկ։

Խմբագիր—Հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ